

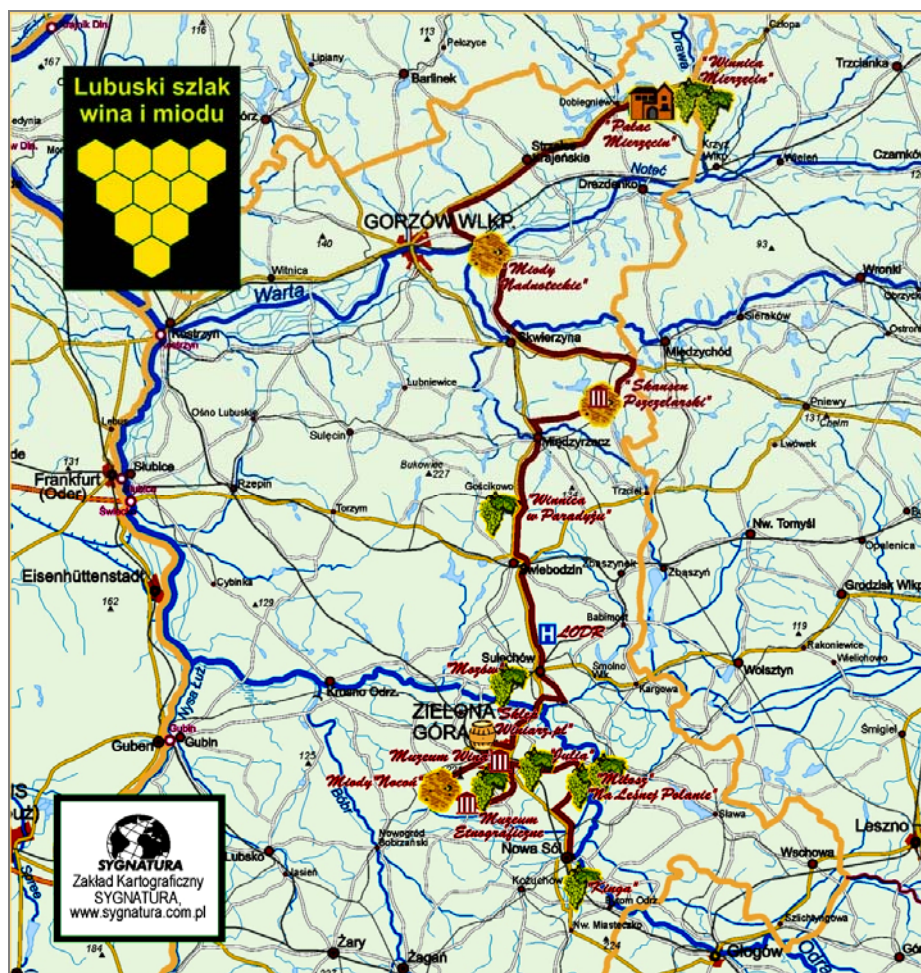
Przemysław KARWOWSKI

Zielonogórskie Stowarzyszenie Winiarskie, Zielona Góra

LUBUSKI SZLAK WINA I MIODU

Lubuski Szlak Wina i Miodu to inicjatywa utworzenia produktu turystycznego opartego na potencjale województwa związanym z takimi produktami regionalnymi, jak wino, miód pitny i miód pszczeli, które zostały wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Szlak to tzw. produkt sieciowy, który oferuje zarówno wydarzenia i imprezy, jak też obiekty i usługi na obszarze województwa lubuskiego na podstawie porozumienia partnerów, którymi są winiarze, pszczelarze, hotele i placówki muzealne. To oferta łącząca historię i współczesność. Premiera Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu miała miejsce w marcu 2008 r. na VII Targach Turystycznych „ZATUR 2008”.

W przygotowanym wtedy folderze, który zawierał barwne prezentacje i opisy, mapę oraz kalendarz wydarzeń, Szlak przebiegał wzdłuż drogi S3 (E65) w kierunku południkowym. Utworzenie szlaku było kolejnym krokiem w promocji produktów regionalnych i ciekawych miejsc Ziemi Lubuskiej. Przedstawiciele winnic, pasiek i instytucji związanych z winiarstwem oraz pszczelarstwem biorą aktywny udział w wielu lokalnych imprezach. Najbardziej znaną jest zielonogórskie „Winobranie”. Popularność zdobywają też jarmarki i święta miodu, jak na przykład te organizowane w Żarach, Gorzowie czy Przemkowie. Odradzająca się tradycja winiarska zaoocowała rosnącą liczbą winnic, a powrót do kulinarnego dziedzictwa odkrywaniem na nowo wielu zapomnianych lokalnych specjałów. Okazało się, że mamy co pokazać, nie tylko lasy i jeziora.

Rys. 1. Mapa Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu z 2008 r.;
autor ZK Sygnatura (zbiory autora)

W 2008 r. Lubuski Szlak Wina i Miodu tworzyło 16 podmiotów (rys. 1):

- 1) Winne Wzgórze w Zielonej Górze,
- 2) Muzeum Wina,
- 3) Muzeum Etnograficzne w Ochli,
- 4) Winnica „Cantina”,
- 5) Winnica „Julia”,
- 6) Winnica „Kinga”,

- 7) Winnica „Miłosz”,
- 8) Winnica Na Leśnej Polanie,
- 9) Winnica „Pałac Mierzęcin”,
- 10) Winnica w Paradyżu,
- 11) Winnica „Equus”,
- 12) Sklep Winiarz.pl,
- 13) Miody Nocoń,
- 14) Miody Nadnoteckie W. Dudek,
- 15) Skansen Pszczelarski w Pszczewie,
- 16) Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku.

Niekwestionowaną stolicą Szlaku jest Zielona Góra, która ma kilka magicznych miejsc. Nie bez powodu pierwsze na liście jest Winne Wzgórze, zwane dawniej Górą Ceglana. To wzniesienie w centrum miasta, gdzie nieprzerwanie od przeszło kilkuset lat uprawia się winorośl. To miejsce, symbol, gdzie w 1945 r. spotkały się dwie tradycje winiarskie – niemiecka i polska, odradzana przed wojną na Podolu. Winnica, jak i Palmiarnia to wizytówki Zielonej Góry, a widok na starówkę z tarasu domku winiarza to także często spotykany motyw na kartach pocztowych.

Domek wybudowano w 1818 r. Jego właściciel A. Grempler zasłynął z produkcji szampanów i posiadania największej winiarni w mieście. Winnica Gremplera, a później instruktora winiarstwa z Zaleszczyk, Grzegorza Zarugiewicza, po prywatyzacji Lubuskiej Wytwórni Win, w latach 60. XX w. została przekształcona w Park Winny – pamiątkę tradycji winiarskich miasta. Od kilku lat winiarze spotykają się tutaj w maju na targowisku, gdzie można zakupić sadzonki winorośli i sprzęt do produkcji wina. Palmiarnia jest także miejscem winobraniowych konkursów na najlepsze wino wyprodukowane przez lokalnych winiarzy.

Drugim magicznym miejscem jest jedyne w Polsce Muzeum Wina, będące stałą ekspozycją Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Zlokalizowane w piwnicy pokazuje pełny cykl produkcji wina, od prac na winnicy, aż do napełniania butelek. Na archiwalnych fotografiach można zobaczyć jak wyglądała praca w dawnej wytwórni Grempler & Co. i późniejszej Lubuskiej Wytwórni Win, a także święta Winobrania i słynne Korowody. Legendy i anegdoty dotyczące winiarskich tradycji miasta ilustrują obrazy Jerzego Fedry. Muzeum to nie tylko martwa ekspozycja, ale i miejsce żyjące imprezami winiarskimi. Najbardziej znana to listopadowe Święto Młodego Wina Zielonogórskiego. Odbywają się też tu spotkania i konferencje poświęcone winom i winnej latorośli.

Dopełnieniem oferty historycznej jest Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli, które wśród zabytkowych obiektów budownictwa wiejskiego ma unikatową wieżę winiarską z XVIII w. z Budachowa

z odtworzoną obok piwnicą. „Skansenowska” winnica założona została w 1994 r. na obszarze czterech arów. Prowadzona jest metodą palikową, najstarszą formą uprawy w regionie. Wkrótce dojdą kolejne atrakcje, gdyż w stylowej piwnicy, niedawno oddanej do użytku zabytkowej „Zagrody Kamiennej”, autor referatu urządza miodosytnię z ekspozycją historyczną poświęconą regionalnym produktom winiarskim. Co roku w lipcu organizowane jest w muzeum Święto Miodu, Chleba i Wina, miesiąc później – Lubuskie Smaki, a w październiku dożynki winiarskie „Winobranie”.

Fot. 1. Palmiarnia i Domek Winiarza
w Zielonej Górze;
fot. autor

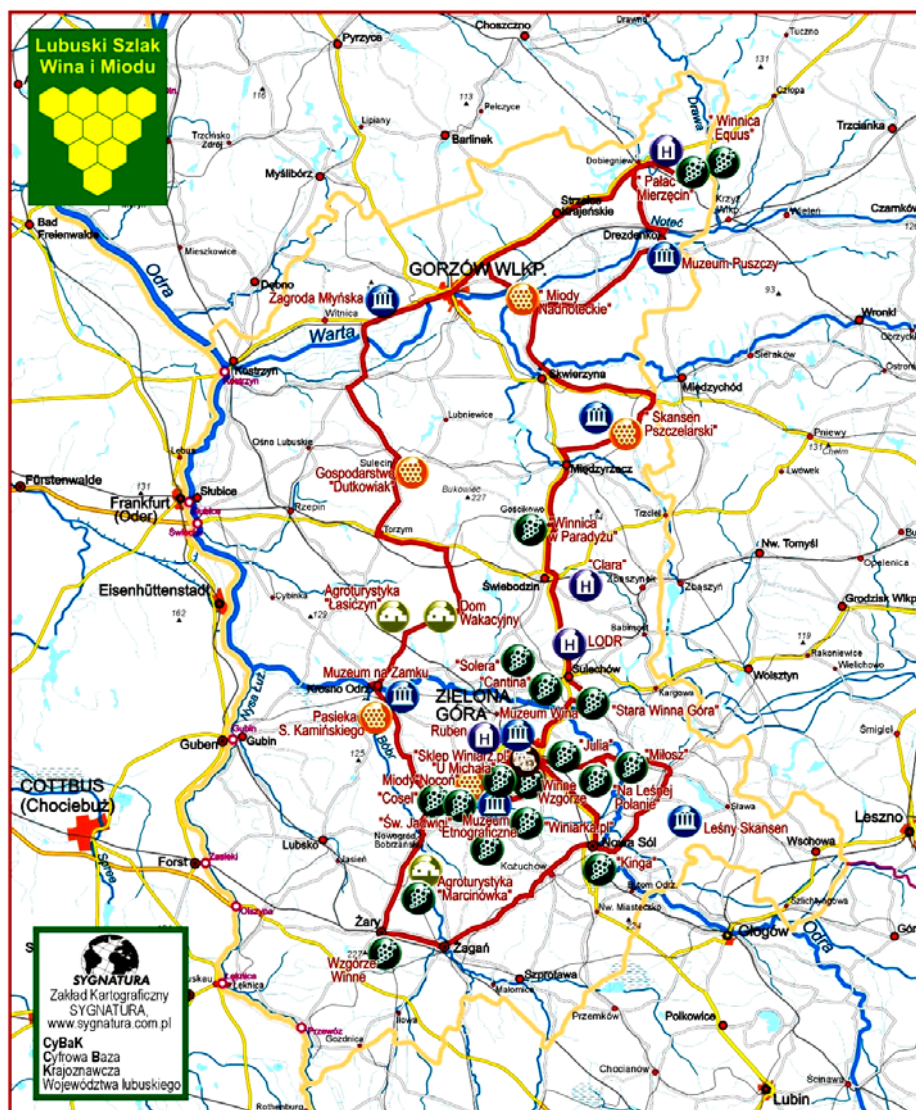
Fot. 2. Wieża winiarska z XVIII w.
i winnica w Muzeum Etnograficznym
w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli; fot. autor

Jak widać na mapie Szlaku, okolice Zielonej Góry to prawdziwe „zagłębie” winiarskie, gdyż miasto otacza pokaźny łańcuch winnic. Jest już ich kilkanaście i ta liczba ciągle rośnie. Także z innych części województwa zgłosili się nowi chętni. 24 kwietnia 2009 r. w Urzędzie Marszałkowskim odbyło się spotkanie organizacyjne poświęcone utworzeniu nowej, żarsko-sulęcińskiej, „nitki” Szlaku. Przebiega ona przez zalesione i mało zurbanizowane tereny województwa, niemniej i tam są ślady winiarskiej przeszłości regionu, ciekawe gospodarstwa pszczelarskie i placówki muzealne.

Powstała więc pętla obejmująca całe województwo lubuskie, a liczba placówek muzealnych wzrosła do siedmiu, ponieważ dołączyły:

- 1) Muzeum Budownictwa i Techniki Wiejskiej w Bogdańcu,
- 2) Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej w Drezdenku,

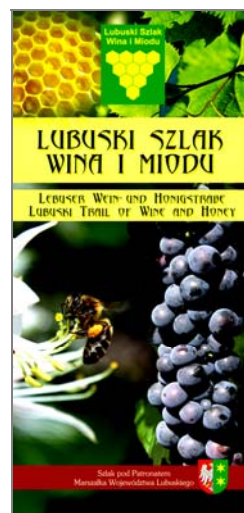
- 3) Izba Muzealna na Zamku Piastowskim w Krośnie Odrzańskim,
- 4) Skansen Pszczelarstwa „Leśny” w Jodłowie.

Rys. 2. Mapa Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu z 2009 r.;
autor ZK Sygnatura (zbiory autora)

Fot. 3. Okładka folderu *Lubuski Szlak Wina i Miodu*. 2008 (KARWOWSKI 2008);
(zbiory autora)

Fot. 4. Okładka folderu *Lubuski Szlak Wina i Miodu*. 2009 (KARWOWSKI 2009);
(zbiory autora)

To naprawdę imponujący wynik jak na tak małe województwo i świadczący o jego bogatej historii. Ziemia Lubuska ma od średniowiecza udokumentowane związki z winiarstwem i pszczelarstwem. Również polskim osadnikom przybyłym tutaj po drugiej wojnie światowej te dziedziny nie były obce. Przedstawia to bogata oferta muzealna zarówno w zbiorach państwowych, jak i indywidualnych. Mogą jej nam pozazdrościć inne regiony Polski.

Nowe miejsca, między Sulęcinem a Żarami warte odwiedzenia, w kolejności z południa na północ, to:

- 1) Winne Wzgórze w Żarach, z pozostałością domku winiarskiego,
- 2) Gospodarstwo agroturystyczne Marcina Bednarskiego w Dobroszowie Wlk.,
- 3) Pasięka Rodzinna w Dąbiu Lubuskim Stanisława Kamińskiego,
- 4) Gospodarstwo agroturystyczne Tomasza Biernackiego k. Budachowa,
- 5) Całoroczny Dom Wakacyjny Rodziny Aulich w Gryżynie,
- 6) Gospodarstwo Pszczelarskie Iwony i Remigiusza Dutkowiaków w Sulęcinie.

W roku 2009 do pierwszej „nitki” dołączyło także kilka winnic:

- 1) Winnica „Stara Winna Góra” Rodziny Krojcig w Górzycowie,
- 2) Winnica „Solera” Ewy Pasiciel w Kijach k. Sulechowa,

- 3) Winnica u Michała Zygmunta Prętkowskiego w Zielonej Górze,
- 4) Ogród i Winnica „Cosel” Rodziny Hoder w Kozli k. Świdnicy.

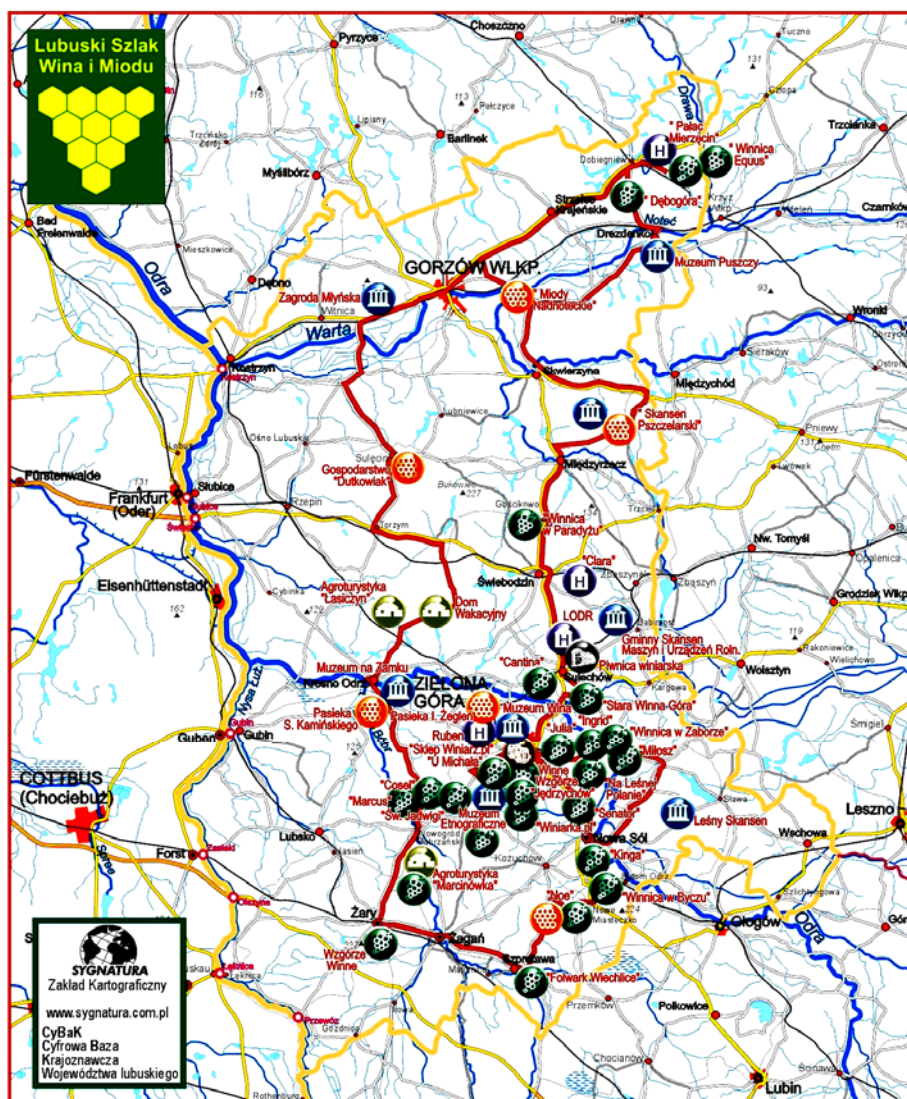
Dzięki pomocy finansowej urzędów Województwa Lubuskiego i Miasta Zielona Góra, można było opracować nowy folder, także po niemiecku i angielsku, który turystom udostępniono już na początku sierpnia 2009 r.

Minęły dwa lata i do Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu dołączyły kolejne winnice:

- 1) Winnica „Senator” Marka Senatora w Niedoradzu,
- 2) Winnica w Byczu k. Bytomia Odrzańskiego Władysława Hiki,
- 3) Winnica Dębogóra k. Dobiegniewa,
- 4) Winnica „Ingrid” Jacka Kapały w Łazie k. Zaboru,
- 5) Winnica „Marcus” Marka Bandiaka w Sterkowie k. Nowogrodu Bobrzańskiego,
- 6) Winnica „Noe” Renaty i Jarosława Wiśniewskich w Nowym Miasteczku,
- 7) Winnica „Jędrzychów” Konrada Czaplińskiego i Krzysztofa Janiszewskiego w Zielonej Górze,
- 8) Winnica Folwark Wiechlice,
- 9) Winnica w Zaborze – wzniesienie, na którym powstanie największa winnica w Polsce oraz Lubuskie Centrum Winiarstwa, a także Paśieka Ignacego Żeglenia w Przylepie k. Zielonej Góry, jeszcze jedna placówka z ofertą historyczną: Gminny Skansen Maszyn i Urządzeń Rolniczych, w Podmoklach Małych k. Babimostu oraz dwie piwnice winiarskie – na Zamku w Sulechowie i w tzw. Zaułku Artystów w Zielonej Górze – odrestaurowane specjalnie z przeznaczeniem na miejsca, gdzie będą mogły odbywać się imprezy organizowane przez winiarzy.

Aby dowieść, że Szlak „żyje” cały rok, warto przytoczyć kalendarz imprez winiarskich, a także tych z udziałem winiarzy i pszczelarzy:

- Styczeń: Seminarium Winiarskie – PWSZ Kalsk,
- Luty: Bal Winiarza, Próba Lubuskiego Wina – Zielona Góra,
- Marzec/kwiecień: „Kaziuki” – Skansen w Ochli, Kraszanka – Jarmark Wielkanocny – Zielona Góra,
- Maj: Weekend otwartych winnic, Zielonogórskie Targowisko Winiarskie, „Dni Sulechowa” – Konkurs win, Prezentacja – „Nadodrzańskie Skarby”,
- Czerwiec: Euroregionalne Targi Agroturystyki i Kultury w Krośnie Odrzańskim, Dni Województwa Lubuskiego, AGRO-TARG – LODR w Kalsku, Weekend otwartych winnic,
- Lipiec: Święto Miodu, Chleba i Wina” – skansen w Ochli, Weekend otwartych winnic,

Rys. 3. Mapa Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu z 2011 r.;
autor ZK Sygnatura (zbiory autora)

- Sierpień: Weekend otwartych winnic, Lubuskie Dni Żywności – Zielona Góra, Lubuskie Smaki – Skansen w Ochli, Finał konkursu „Nasze kulinarne dziedzictwo”,
- Wrzesień: „Winobranie” – Dni Zielonej Góry”, Tydzień otwartych

winnic, Winobraniowe konkursy win, Jarmark Miodu i Wina w Żarach, Lubuskie Kulinaria Regionalne – Gorzów Wlkp., Kiermasz Ogrodniczy – LODR w Kalsku, Wystawy okolicznościowe w Muzeum Ziemi Lubuskiej,

- Październik: Dożynki Winiarskie – Skansen w Ochli, Wystawy okolicznościowe w Muzeum Ziemi Lubuskiej,
- Listopad: Święto Młodego Wina Zielonogórskiego,
- Grudzień: Jarmark Bożonarodzeniowy z „grzańcem zielonogórskim” – Zielona Góra,

Lubuskie może już szczycić się tym, że odbywają się tutaj wszystkie wydarzenia typowe dla europejskich regionów winiarskich.

Wędrujący turysta musi gdzieś przenocować. Niestety, większość właścicieli winnic nie dysponuje noclegiem dla gości. Dlatego też do współpracy poproszono niektóre hotele i gospodarstwa agroturystyczne, zwłaszcza położone blisko przebiegu trasy Szlaku oraz mające związki z winiarsstwem. Jak widać na mapie (rys. 3), istnieje możliwość przenocowania w wielu miejscach na szlaku, a jak to daleko – informują w folderze specjalne piktogramy. Przekazują one również inne pożyteczne dla turysty informacje, w tym o atrakcjach turystycznych w okolicy, na jakie można liczyć podczas pobytu.

Pierwsza wersja Szlaku oferowała 16 punktów godnych odwiedzenia, kolejna 33. 12 września 2011 r. ukazała się w „Gazecie Lubuskiej” mapa, na której znajdują się 44 punkty. To cieszy. Liczba ta na pewno wzrośnie, gdyż agro- i enoturystyka dopiero w Lubuskiem rozwijają się. Nie bez znaczenia jest także poparcie władz samorządowych oraz programy pomocowe dla wsi.

Niepowtarzalność Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu tworzą ludzie i miejsca. Warto przedstawić najciekawsze z nich.

Najstarszą winnicą, będącą w rękach prywatnych, jest **Winnica „Kinga” Kingi i Roberta Koziarskich ze Starej Wsi**. Znajduje się ona niedaleko Nowej Soli i składa się z dwóch części. Odmiany deserowe uprawiane są pod folią, a przerobowe na działce, po drugiej stronie ulicy.

Winoroślą zajmują się tu już od 1985 r. Niestety, po powodzi, która miała miejsce 12 lat później, uprawę winnej latorośli trzeba było zaczynać od zera. Wino gronowe z Winnicy „Kinga” zostało wpisane 17 lutego 2006 r. na Listę Produktów Tradycyjnych. Wytwarza się tutaj także octy winne, kiszzone liście winorośli i marynowane grona. W ofercie można znaleźć: zwiedzanie winnicy, degustację i szkolenia.

Zbliżając się do Zielonej Góry z kierunku wschodniego spotkamy na swojej drodze trzy winnice, które wymienimy w kolejności alfabetycznej. Pierwsza, to **Winnica „Julia”, Małgorzaty i Romana Gradów w Starym Ki-**

sielinie – winnica rodzinna, powstała w roku 2003, początkowo na obszarze 10 arów. Kolejne 10 arów uzyskano w 2007 r. po wykarczowaniu kawałka lasu. Łącznie posadzono ponad 1200 krzewów winorośli, a uprawiane odmiany to Pinot Noir, Regent, Dornfelder, Saint Laurent, Portugalska niebieska oraz Sylwaner, Gewürztraminer, Chrupka. W roku 2008 dosadzono dodatkowo krzewy Traminer i Kernlinga. Obok winnicy zbudowano altanę z wieżyczką widokową, kształtem nawiązującą do tradycyjnego nabołu, umieszczając wewnątrz drewniane stoły i ławy dla gości. Państwo Grad oferują zwiedzanie winnicy, uczestniczenie w prezentacji tradycji winiarskich i skosztowanie potraw z dodatkiem wina.

Kolejny przystanek, to **Winnica „Miłosz” Marty Pohrebny i Krzysztofa Fedorowicza**, którą założono we wschodniej – bardzo malowniczej – części Wału Zielonogórskiego, na kulminacji, w osadzie Łaz k. Zaboru, gdzie winorośl ma kilkusetletnią historię uprawy. Jeszcze przed wojną było tutaj kilkanaście hektarów winnic. Na winnicy „Miłosz” na około 1,5-hektarowym areale posadzono przeszło 2,5 tys. krzewów winorośli szlachetnej, m.in. Pinot Noir, Devin, Mueller-Thurgau, Traminer i Zweigeltrebe. Właściciele zapraszają na degustację, zwiedzanie winnicy i krótkie prelekcje dotyczące uprawy winorośli. Dysponują też szkółką winorośli i mają w ofercie sadzonki.

Fot. 5. Winnica „Kinga” w Starej Wsi;
fot. R. Koziarski
(zbiory autora)

Fot. 6. Winnica „Miłosz” w osadzie Łaz
k. Zaboru;
fot. K. Fedorowicz (zbiory autora)

Niedaleko Zaboru znajduje się mała osada Proczki, położona na polanie wśród lasów (stąd nazwa winnicy) oraz kilku jezior i stawów, w której możemy odwiedzić **Winnicę „Na Leśnej Polanie” Małgorzaty i Jarosława Lewandowskich**. Winnica, tak jak i wiele gospodarstw rolnych w Polsce,

jest typowym przedsięwzięciem rodzinnym, w którym pracują trzy pokolenia. Uprawa winorośli prowadzona jest dwukierunkowo:

- owoce deserowe – uprawa odmian wielkoowocowych, pod osłonami,
- owoce do przerobu – uprawa odmian moszczowych do produkcji wina, soku, octu winnego.

Obecnie w szkółce jest przeszło 50 odmian winorośli. W czasie pobytu w gospodarstwie można zapoznać się zarówno z historią winiarstwa w Polsce, jak i na Ziemi Lubuskiej, obejrzeć winnicę i szkółkę, kupić sadzonki oraz zasięgnąć porad w zakresie uprawy.

Ważnym uzupełnieniem winiarskiej oferty Zielonej Góry jest sklep **Winiarz.pl Joanny i Marcina Moszkowicz** posiadający w sprzedaży wszystko, co jest potrzebne do uprawy winorośli, produkcji i konsumpcji wina. To jedyne przedstawicielstwo w Polsce znanej morawskiej firmy BS Vinařské Potřeby. Państwo Moszkowicz założyli w 2008 r. własną winnicę (Winiarka.pl) w podzielonogórskim Kiełpinie.

Opuszczamy Zieloną Górę i udajemy się na północ.

W Górzycowie, na nadodrzańskim skarpie, w miejscu o starej winiarskiej historii, w 1997 r. swoją winnicę założyli **Danuta i Marek Krojciec**. Należy ona do największych w regionie i posiada areał około 6 ha, na którym uprawiane są odmiany Riesling, Traminer, Saphira, Regent, Pinot Noir i Saint Laurent. Winnica **Stara Winna Góra** była pierwszą, która wprowadziła wino do sprzedaży zgodnie z obowiązującymi przepisami. Stało się to podczas święta Winobrania we wrześniu 2010 r.

Jadąc trasą S3 dalej na północ, w Sulechowie musimy skręcić na Krosno Odrzańskie i w pobliskim Mozowie natkniemy się na **Winnicę „Cantina” Karoliny i Mariusza Pacholaków** założoną wiosną 2007 r. Obecnie na 1,5-hektarowym areale rośnie ponad 2000 krzewów. Wśród nich znajdują się odmiany, które uprawiano na tych ziemiach, m.in. Riesling, Traminer, Müller Thurgau, Pinot Noir. W przyszłości właściciele winnicy zamierzają się tu osiedlić i wybudować małą winiarnię z piwnicą na degustację i leżakowanie wina. Mariusz i Karolina zapraszają osoby prywatne i grupy zorganizowane na zwiedzanie winnicy, imprezy integracyjne, biesiadowanie przy ognisku oraz doradztwo w zakresie przygotowania ziemi pod nasadzenia, doboru odmian, prowadzenia i pielęgnacji winorośli.

Zaraz za Sulechowem, w Kalsku, ma swoją siedzibę **Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego**, sprawdzony podczas wielu przedsięwzięć promujących lubuskie winiarstwo i uprawę winorośli partner Zielonogórskiego Stowarzyszenia Winiarskiego. Organizowano tu i pomagano przygotować szkolenia, takie jak np. „Alternatywne kierunki produkcji roślinnej” – „Uprawa i możliwości wykorzystania winorośli”, czy I i II Seminarium Winiarskie. Ośrodek wydaje ulotki i broszury, np. *Uprawa winorośli*, czy

umieszcza artykuły w swoim miesięczniku „Lubuskie Aktualności Rolnicze”. Kalsk to także doskonałe miejsce do zorganizowania konferencji, czy zatrzymania się na nocleg.

Kolejne, odległe o około 30 km, ciekawe miejsce to barokowy, pocysterski **zespół klasztorny w Paradyżu**. Jego początki sięgają roku 1236, kiedy wojewoda poznański Mikołaj Bronisz postanowił część swoich dóbr przeznaczyć na fundację dla zakonu Cystersów. Zakonnicy zauroczeni urodą malowniczej doliny Paklicy nazwali to miejsce „Paradisus Sanctae Mariae”, czyli „Raj Matki Bożej”. Klasztor stał się także bardzo ważnym ośrodkiem ochrony polskości na tych terenach. Cieszył się bezpośrednią opieką królów Polski, m.in. z ich polecenia od XVI w. funkcję opata mogli sprawować tylko Polacy. Niestety, wskutek wzmożonych działań germanizacyjnych w XIX w., w 1810 r. został poddany kasacie. Od końca II wojny światowej i powrotu Ziemi Lubuskiej do Polski klasztor ponownie znalazł się pod opieką Kościoła katolickiego. Od 1947 r. mieści się w nim Wyższe Seminarium Duchowne diecezji zielonogórsko-gorzowskiej. Winnica paradycka powstała w roku 2005. Blisko 500 krzewów posadzono na skierowanej ku południowi pochyłości terenu wzdłuż muru klasztornego ogrodu oraz przed elewacją południową budynku. Warunki klimatyczne i glebowe okazały się tak dobre, że winnica zaowocowała bardzo obficie już w rok po nasadzeniu. Owoce są wykorzystywane na przetwory lub spożywane jako deserowe. Zasadniczym celem założenia winnicy była historyzująca aranżacja otoczenia, mająca nawiązywać do tradycji cysterskich.

Nie zmieniając kierunku, jadąc dalej na północ, w Międzyrzeczu skręcamy na Pszczew. Tam czeka na nas kolejne miejsce warte zwiedzenia – **Skansen Pszczelarski**. Tadeusz Bryszkowski zgromadził tu unikatowe eksponaty dokumentujące sztukę, pracę bartnika i pszczelarza – jej historię, rozwój i współczesność. W zbiorach znajdują się m.in. stare ule, kuszki, narzędzia pracy bartnika i pszczelarza. Stała ekspozycja prezentuje kilkanaście barci, (tj. uli wydrążonych z pni drzew, zdobionych rzeźbą, unikatowym kształtem nadanym przez naturę, z niepowtarzalnymi dachami słomianymi) oraz zbiór szopek wigilijnych. Wiele eksponatów pamięta zarówno dwa ubiegłe stulecia, jak i początki bieżącego wieku, przypominając o naszym pochodzeniu, korzeniach, kulturze, sztuce oraz obyczajach.

Na zapach miodu i wosku natkniemy się także w podgorzowskim Gralowie w **Gospodarstwie Rolno-Pszczelarskim Wiesława Dudka**. Produkuje on miód wielokwiatowy, łąkowy z Doliny Noteci. Jego unikatowy skład działa wzmacniająco na układ odpornościowy naszego organizmu. Miód ten 1 marca 2007 r. został wpisany na Listę Produktów Tradycyjnych. Można go nabyć bezpośrednio u producenta oraz na targach i imprezach

turystycznych czy kulturalnych organizowanych przez samorządy i stowarzyszenie lokalne.

Ostatnią miejscowością Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu jest położony niedaleko Dobiegniewa Mierzęcín. Słynie on z odrestaurowanego pałacu i największej w województwie lubuskim winnicy. **Pałac Mierzęcín** to wysokiej klasy obiekt hotelowo-konferencyjny. Oprócz dwóch restauracji, pubu, urokliwego centrum konferencyjnego, posiada jedną z najnowocześniejszych obecnie kręgielni w Polsce. Całość otacza kilkunastohektarowy park w stylu angielskim, z ogrodem japońskim okalającym staw. Winnica położona jest nieopodal pałacu, na rozległym i raczej łagodnym zboczu o orientacji południowo-zachodniej, na wysokości około 60 m n.p.m.

Fot. 7. Winnica „Pałac Mierzęcín”;
fot. Ł. Chrostowski (zbiory autora)

Nasadzenia pochodzą z jesieni 2004, wiosny 2005 i wiosny 2007 r. Początkowo winnica zajmowała obszar około 40 arów, obecnie jest to 6,75 ha. To trzecia co do wielkości winnica w Polsce. Uprawia się tu osiem odmian winorośli: Pinot Noir, Pinot Gris, Kernling, Riesling, Traminer, Chardonnay, Rondo i Regent. Skończono już budowę nowoczesnej przetwórnicy oraz piwnicy do leżakowania i degustacji win. Uprawę i produkcję wina nadzo-

ruje enolog z międzynarodowym doświadczeniem – Piotr Stopczyński. W tym roku Pałac Mierzęcin jako druga lubuska winnica wprowadził do obrotu handlowego swoje wina. Są to wina: Riesling, Kernling i Pinot gris – z odmian białych oraz różowy Regenta. Czerwony Regent jeszcze leżakuje.

Z okolic Dobiegniewa przez Gorzów dotrzemy do powstałej w 2008 r. „nitki” sułecińsko-żarskiej. Po drodze, w Bogdańcu, warto wstąpić do **Muzeum Budownictwa i Techniki Wiejskiej**, które urządzono w zabytkowej Zagrodzie Młyńskiej. W sadzie wybudowano piec chlebowy, przy którym odbywają się pokazy wypieku i uroczystości Lubuskiego Święta Chleba. Kilka kroków dalej stoi pasieka z siedmioma ulami kładowymi, wykonanymi w 1955 r. według wzorów z Polesia przez Romana Laskowskiego z Santocka.

Fot. 8. Ule kładowe w Zagrodzie Młyńskiej w Muzeum Budownictwa i Techniki Wiejskiej w Bogdańcu; fot. autor

Fot. 9. Pasieka Remigiusza Dutkowiaka; fot. autor

Jadąc już na południe koniecznie trzeba odwiedzić Gospodarstwo Pszczelarskie Remigiusza Dutkowiaka. To uznane i jedno z największych gospodarstw pasiecznych w kraju o ponaddwudziestoletniej historii. Miód łąkowy z Ujścia Warty został nagrodzony „Perłą 2004” w konkursie „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”. Obok pasieki, gdzie pozyskuje się miód pszczeli, pyłek kwiatowy, pierzę i propolis, znajduje się sklep, w którym znajdziemy bogaty asortyment miodów różnych odmian.

W okolicach Bytnicy możemy przenocować w gospodarstwach agroturystycznych, a w kolejnej miejscowości – Krośnie Odrzańskim – spotkać się ponownie z tradycją winiarską. Tu nad brzegiem Odry początki uprawy winorośli sięgają XI w. Odnotowano, że w 1154 r., z inicjatywy biskupa wrocławskiego Waltera z Malone, posadzona została pierwsza winnica na tzw. Górze Biskupiej. Winiarską historię miasta przypominają eksponaty

zgrupowane w zabytkowej piwnicy w odremontowanym Zamku Piastowskim.

Fot. 10. Fragment ekspozycji winiarskiej na Zamku w Krośnie Odrzańskim;
fot. autor

Fot. 11. Winnica „Folwark Wiechlice”;
fot. Z. Czmuda (zbiory autora)

Udając się dalej na południe ten, kto ceni sobie ciszę i spokój oraz kontakt z naturą, może zatrzymać się w gospodarstwie agroturystycznym **Marcina Bednarskiego „Marcinówka”** położonym nad malowniczym Bobrem. Może wypić lampkę wina produkcji gospodarza, rozpalić ognisko, skorzystać z grilla czy przenocować w mieszkaniu lub pod namiotem. Z Dobroszowa już niedaleko do Żar, które także mają Winne Wzgórze z domkiem Winiarza, ale będące dziś historyczną ruiną. Może wkrótce doczeka się ono rewitalizacji, gdyż władze miasta sukcesywnie restaurują pobliskie tereny parkowe.

Najdalej na południe wysuniętym miejscem szlaku, jest obecnie jego najmłodszy członek – **„Folwark Wiechlice”**. W październiku 2011 r. zostanie oddany do użytku budynek pałacu o powierzchni 1500 m² (dwie sale restauracyjne, sale konferencyjne, biblioteka, winiarnia, centrum odnowy biologicznej z kriokomorą i budynek hotelowy z 70 miejscami noclegowymi). Na terenie ośrodka znajduje się też winnica o powierzchni 1 ha, gdzie posadzono około 4000 krzewów winorośli odmian: Rondo, Regent, Cabernet cortis, Johaniter i Solaris.

BIBLIOGRAFIA

- KARWOWSKI P., 2008, *Lubuski Szlak Wina i Miodu*, folder, Zielona Góra.
KARWOWSKI P., 2009, *Lubuski Szlak Wina i Miodu*, folder, Zielona Góra.
www.winiarze.zgora.pl (data pobrania 7.09.2011).
<http://folwarkwiechlice.com> (data pobrania 7.09.2011).